

טישענאכאווער צייטונג

Biblioteka Jagello
Kr
Sw.

אָנאַנסען-פרייז:
פאר א מיליטער שורה
פער'ן מעקס 40 גרישען
פער'ן מעקס 80 גרישען
די ערשטע און לעצטע זייט האלט 8 אנטקען שטאנען.
אריין אינהאלט פון די אנטקען אין די רעד. נישט פארמאכטענעליך.

ע'טיה יעדן פרייטאג.
ע'ראקציע אין א'טינסטראציע
ערשטע ארעע 6. סעלעפאן 201.

שטאנאמענס-פרייז
8 גרישען 20 גרישען.
פרייזען פון רעדאקציע און פריינטשערע
Częstochowa, Aleja 6. telefon 201.

Piątek dnia 2 stycznia 1931 ריכט-צינדע 22 3 פרייטאג פ' יוחי יג שבת תרצ"א

SPÓŁDZIELCZY BANK HANDLOWY

Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ

w CZĘSTOCHOWIE, NOWY RYNEK 4.

TELEFONY: 370, 522.

ערקערונג ארע באנק-אפעראציעס און גיס ארויס קלינגע הלאות פאר האנדערקער און פריי-סוחרים.

Różia Gruszkówna Henryk Zajdman
ZARĘCZENI
Koniecpol, w grudniu 1930 r.

Z intencji zaręczyn przyjaciela naszego p. HENRYKA ZAJDMANA z p. RÓZIĄ GRUSZKÓWNĄ życzymy, aby gwiazda szczęścia była nieodstępną towarzyszką ich życia
Frania Lewkowicz,
Gustaw i Leon Salomonowicz.

צו דער הנאים פון אוינער-קוינען פאר. רחל גרושקא מיט ה' הענריק זיידמאן, א הארציגען מול-טוב און א גליקליכע צוקונפט. חיים ווינהאלץ און פרוי.

מול-טוב! צו דער חתונה פון אוינער מיטגליד אלתר עהרענפריד מיט פארל. פערעא בינעשטאק, זאל ווער לעבענס-וועג וין א גליק-ליכעס און צופרידענעס. קאפערמאיוו, אבואיש.

מיט גרויס צער און וועהמאג ווענען מיר מודיע ווענען מיט פון אוינער ליבערען מאן, פאמער, זון און ברודער.

נ"ע יהודה (יודל) פייערמאן
די לוייה איז פארגעקומען זונטאג 28 דעצעמבער 1930 (ח' סבת תרצ"א). גלייכצייטיג דריקען מיר אויס דעם אינגעסטען דאנק די אלע וועלכע האבען אנטייל גענו-מען און דער לוייה און אפגעגעבען דעם טייטשען נאכער דעם לעצטען כבוד. בעזונדערס דאנקען מיר דעם ח' ש. פראנש פאר זיין הארטיגען הספד אויפ'ן פרישען קבר פון אוינער נישט-פארגעסענעם זון און ברודער.
די און טייערען מיינער פערזענליכע
פריי, זון, ערשטער, שוועסטער, ברודער און שוואגערס

דעם טייערסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס דער פאמיליע פייערמאן צוליבערן מיט פון זייער היינטעליכעסטען

נ"ע יהודה (יודל)
אוינער פערזענליכעס מיטגליד און פאדערשטע פון יודישען קצבים און פליישער-עקער.
המקום יתום אותם בחור שאר אבל ציון וירושלים.

יודישער צעה פון קצבים.

מיר נעמען אנטייל אין טייערען צער פון דער פאמיליע פייערמאן צוליבערן אונגליק וואס האט זי געמאכט פון מיט פון זייער מאן, זון און ברודער, אוינער פריינד

נ"ע יהודה (יודל)
זינט געפרייט.
מאיר גערבער און פרוי.

Szefowi naszemu p. Izaakowi Altmanowi
z powodu zgonu
B. P. OJCA Jego
wyraży szczerego współczucia składa
Personel biurowy.

דאס 10-טע יאהר "טישענאכאווער צייטונג".
מיט'ן היינטיגען נומער טרעט ארין די "טישענאכאווער צייטונג" אין 10-טען יאהר פון איהר ערשיינונג. אין צוזאמענהאנג דערמיט טרעטען מיר צו ארויסצוגעבן א 10-יאהרונג יובילעאום-נומער פון דער "טישענאכאווער צייטונג". מיר טהון דאס נישט צוליבער רעקלאמע, ווארום די "טישענאכאווער צייטונג", דער פאלקס-פריינד, וועלכער איז שוין גענוג איינגעברענגט און איינגעווארעלט צווישען אלע שרייבער און ריכטונגען פון דער יודישער בעפעלקערונג נוי-טיגס ווער נישט אין קיין רעקלאמע, וועל עס איז אלעמען קלאר אז:
ווענדעג אדורכגעדינגען מיט דעם אונערשטערליכען גלייבען אין דער נאציאנאלער אויפלעבונג פון יודישען פאלק גיט די "טישענאכאווער צייטונג" א ברעטען פלאץ פאר אלע פראגען, וואס ווענען נוגע אינער הייליגסטע אויפגאבע צום אויפבוי פון ארץ-ישראל, וואס עס איז דער רוח החיה, דער גיסט, און די נשמה פון דער צייטונג.
ווענדעג, אז די לעצטער וואלען זיין אינפארמירט ווענען דעם וויכטיגסטען, וואס איז זי גייסט און ווערען און מעג-שען, גיט די "טישענאכאווער צייטונג" די נויטיגע יודישע און אינפארמאציע פאר סוחרים, האנדערקער, קליינענערלעך און ארבעטער. אויך די ריכטיגסטע, קלארסטע און דעמאלסטע יודישע ווענען וואס עס קומט פאר און דער קהלה, און די קא-מונאלע וועלכעס פערזאנלעכע ארגאנען, בכלל אלץ וואס איז נוגע דעם אלגעמינעם און יודישען לעבען און טייערסטע און אויב מיר ווילען ארויסגעבן א יובילעאום-נומער איז עס דערפאר, וועל און צעהנטען יאהר פון דער ער-שטונג ווילען מיר געבען אוועקער לעצטער אלס מחנה א וועלט, און וועלכען עס זאל ווער אפגעגעבן דאס וויכטיגע לעבען אין אוינער שטאדט אין די לעצטע צעהנלינגער יאהרען.
מיר ווילען, אז דער יובילעאום-נומער זאל זיין א טייערסטע יודישע יובילעאום-נומער, און וועלען זיין פון ווארט, ווי מיר וועלען דאס גענוי אויפגעלעזען אין די וויכטיגע נומערען פון אוינער צייטונג.
מיט די וויכטיגע מיינונגען פון די "טישענאכאווער צייטונג" וועטער נעהן צוזאמען מיט איהרע לעצטער אויף דעם גלייכען, עהרליכען, און ריכטיגען וועג אויף וועלכען זי געהט שוין גאנצע 10 יאהר.

קאסטראל-זאל.
דינסטאג, דעם 6 יאנואר 1931
האלב 9 אוועק
וויאריז-רעזיטאר
פון וועלט-בעריהטען פירעל-וויטאמין
ביים קלאוויר:
סאראל גימפער.

פראם, פערין פון בעקלידונגס-אינדוסטרי אר. אין פוילען אפטיילונג אין טשענסטאכאוו.
אכטונג נאדער ארבייטער!
זונטאג ד. 4 יאנואר 1931 8 אוועק קומט פאר און לעסט-קריסטע 13 א קאנסעקענץ פון אלע ווערק-שטאמם-דעקענאמען. קומט פונקטליך אויפ'ן מאג-ערדונג: אקטועלע פראגען.
בעקלידונג: ס'קומט פאר א רעגיסטראציע אין דעקטער קריסטע 13 יעדען מאג פון 8 בון 10 אוועק, שבת פון 3 בון 6 נעכטנס.
די צעהנלינגע פערזאנלעכע.

דעם טייערסטען מיטגעפיהל דריקען און אויס-מין ליבערען פריינד היינער פייערמאן צוליבערן מיט פון זייער ברודער
נ"ע יודל
אין זיין געזעלשאפטליכער ארבעט, געבן א מיינסט.
ישראל קאכמאן

אוינער טייערסטען מיטגעפיהל דער פא-מיריש ניימאן צוליבערן מיט פון זייער מאן און פאמער, אוינער מיטגליד
נ"ע יודל
המקום יתום אותם בחור שאר אבל ציון וירושלים.
די פערזאנלעכע פון צעה-פון מקטא-אויסארבייטונג.

DOM HANDLOWO-KOMISOWY "METAL"
Sp. z ogr. odp.
Częstochowa, Kościuszki 65. Tel. 808.
עמפעהלט:
פלאכען טשענע, קופער, זינע, צינזש, א.א. דראפט, פראקטען און רעהערען, טשענע און קופער, אלומיניום, שטאלענע, זון נישט צו רעהערען - רעהערען. אין ענגליש. באנקא אין בלעקען און פראקטען. ברייט ענגליש. פוילען סאנדערשטע און אינלענדישע. נעקטע אלעזלי. קארביר. ווערשטאמט צו נישט. שטעקלעך, פראקטען, און, פאקטוריא-יען צו נישט און שניידען. שווי-ברייטען. בוי-מאטעריאלען.
נידריגע קאנקורענץ-פרייזען. הורט. דעמאל.

Wyraży szczerego współczucia
p. IZAAKOWI ALTMANOWI z powodu śmierci
Jego OJCA
wyraża
J. WAJSBARD.

אלפרעד מאַנד—לאָרד משרטשעט.

הער היו אין דער דאווענער אוונגליקלעך
פער נאכט אוועקעומען קעמערנדיג
מיט די געזעלעך, און זונט דאסעלע
זענען מיר אלע אוונגליקליך — האט
דער דיעזעלע נוצאנט — געזען מיט
הערער, וועגט מיר בעהר נישט, העכט
נישט אויף די אלע האנדעלען, העלע
זענען נאך אין סוף הארץ נישט פער-
העלט, שרעק דעם האט דאס און
שוין א געזוכטע פון עטליכע זאגן-
צוג יאָהר.

די העכסטע רעכט, גומער אלעמער —
האט יוסף געזאגט — מיר העלען דיר
נישט פערשטאנען קען אוואנגעקע-
לויכקעמען פון דען מיעזען הער, אלזא
דאס דאווענער צימער געזעלע אויב, דער
העלען מיר האיינען, און הער דען הער
העט קומען העכט אויב בעלדען צו
איהם, דרי מיר זאלען זיך מיט איהם
בעקענען, און איהם אוועקנעמען און
מיר בליבען זענען געטא אויף דעם
אונזען הינטער.

עס העט איר אויף לעבט נישט גא-
קומען מיטען הערער — האט דער של-
הער געזאגט — מיר הער לעזט זיך
אויף לעבט נישט היינען, ער און ע
שליכעמער און הארמער מענטש.

דאס און שוין שווער זאך, פאר
העלען די העכט זיך נישט צו זאגן-
זען — די העכט נאך געזענען אויב
צו הייבן געבען הער דער הער העט
קומען, און איצט קעמט געזאגן.

דער אלעמער דונער האט זיך אי-
געזענען די שלוםלעך פון די שווערע
צומער, און געקענדיג זיך פאר זיך
האט ער געזען יונגע מענטשן געלעזט
אלען.

(פארשט. מיטט)

העו מען האט דין דרש מעבער נע-
הפען הארמען אויפ'ן פרעזעס, האט
ווי דו אלס יודענע צוקטש און
שעלענדיג אלע מיט מויסע קללות
האט וו דו צוויי שרענדיגע העבער
מיינסטענעם און דער קהלה און
מיט זי ציגונג א מלשען.
לוית.

און בעפער געמיינדע, אין סיגעט בול-
גער אויסגעבען.

שול-קונדורעלעם, הענטש-אורחים, זי-
 געפער-זי, גערטער-פערסע, פאונקי-
 חרת און, פאון זאל אנבערגען אין
 שות פון מענטשערעס און העלכע
 העלען געזוכטן פאר דער צייט—פערטע-
 דעלע הערען און אלגעמיינע—פער-
 שטע נאנט-יודישע ענטשטעלען.
 די שטערע געלדער האט די יודישע
 בעפאלקערונג האט שרייבן גענוג אין
 די ענפערען די חוצות האט זי האט
 געפאלט אויף צו דערהאלטען די איג-
 סטוטוציעס פון'ן הינטונען מען געבן
 אנה דאס רעכט צו שטערען פון
 דער קעמפערע מאכט, אז עס זאל
 אנה העמער אנבערגעלעזט הערען די
 לעסטע פון די ענטשטעלען און דער
 מענטשערעס זאל פונדעסמאנען דע-
 קען די נאנטעלע לאל הפחות א
 גרויסען טאטל פון זייערע חוצות.
 ביר ענען פערזיכערען דעם מענט-
 שערע דאס גיט אונז העט דאס זי-

ז שרסקליכע מעשה, וואס האט צוריקגע
אכוריות דערפיהרט ז מענשען צום מוים.

און מעגענסמאכט זען בעקאנט דר
מירע: ר' ראובעלע פליקט מיט זיין
זיטת היל, האט דערס געווען
ברענדעלע קעזעס.
איך רופ איהם, ר"י חתל ער איז
א הסודישער יוד, ער שרייבט וך קעגן-
טעל נישט מיט די יארמולעך, האט ער
פראגט אונזערען, ווירטועל, הונטל.
ראובעלע האט דרע פער-
טול פון זינע ישהרען פערברענגט
און די געוויסען און דאס געוויסען
— פיר די אדעקאטעסען, ער האט מיט
זיין חתב פאפאציעל ליטש געווען קעגן-
אקט-שלוסען, כדי זי וועל קענען ארויס-
פראגען און ר' געוויסען אלס זיין
יאהר ערות.

ראובעלע האט פוין הענטונגען
 א שם, אז ער האלט אויפגעקאנגען
 צעהן יודען פאר זיין גראדען. וויר
 רופט מען איהם, ראובעלע פון דער
 גמרא, הארם אין דו גמרא שטענדיג
 שפעטער ראובן, דאס פלעטט, ער איז
 שפעטער אז תובע און אויפער ראובעלע
 פערדערט אויך שפעטער יענעם עולה
 זיין הייב, שמועסט מען, ווי אפער
 נאך אבוריית דינגער היי דער שטון. ווי
 זאל דאס זיין סאקן די רעזשיסארן
 האט איהרם אן מיט דער גאנצער קא
 פלעזע פאר ראובעלע און גאר א העקס
 ציגט אין אנהער הענד.

לעצמנס און אַבער געשעהען
אמוריות'דיגער מהמם האט געפירט
אויס צו פערפערטליכען.
און נעלבן הייז אויף פארטאמען
39. האיינט דן האט לויט דער
הויפט געזעצן, ער האט געהאנדעלט
מיט ביגל און פערדינט האט ער אויך
קאפ און דן פאר האט און ציט צו
צום געזעט אנדערעס אונטער
לעצטנס האט מירצי האט אונטער
געקומען טרעט און א פארברעך האט
ער האט פערדינט געזעט 20 וואלעט
א האך.

מיט א קורצער צייט צוריק איז נאכא

זוא מין קלוגנקעט, דו א באאונקאט
אונזער געשטערק האט פלוצלינג
פערנערמאן א קליין יונגעלעך פון
יידע דעם קלוגנקעט ווי דו מיינט

יעלה עמה, העלכער איז צו פארן
 סערגעזעהליכע שפחה און מוז גער-
 טון ביי דער האנט. אז אונז וועלן
 גען צו דער געזונטער און בער-
 אלטען, שטעקלאי, בעלזער האט און
 דיעם קליינע קונדער, און ברענגט
 נישטאטער. פון דער צאנזער וועט
 מיר שטעלען א קליין מידעלע
 און דער געזונטער

עכנולך צו , וועגנול'נס בית ספר
אויפן , געשרייבן לוי'ס געזעטש
מוס די בענדלעך; און זיך נעריהם
אויף אנהער שטוקעל ארבעט, העלבע
בעס ון האטשענעס האטן, שוין
צושטען טאג ווי אן ארבעטשער בעי
בענדיקען די בעטאנעס מוס וואנער
און גאלדענע שטערן מאסקעלעך,
ווי שעה דאס צוקערארג און ארו
געדאנען, און ון הערליך די לופ
פאלט שוין אלע וועגן... פון דער צהמ
מער שמוע דאט זיך פלינדיג

וְזוֹ אֵת יוֹנֵק שְׁחָקָה בְּרוּי, מִמֶּנּוּ
 שִׁמְחָה-שְׂמֵחָה אֶחָד עֶבְרִי אֵין שָׂם
 בְּרִיב אֶחָד עֶבְרִי אֵין שָׂם, הֵאָרָה
 קִנְיָה, אֵין שָׂם, וְכִנְיָה אֵין שָׂם
 נִמְנָן מִן שְׂמֵחָה אֵין שָׂם, וְכִנְיָה
 בְּשִׁמְחָה אֵין שָׂם, הֵאָרָה זֶה אֵין שָׂם
 שְׂמֵחָה אֵין שָׂם, מִן שְׂמֵחָה אֵין שָׂם

דו שווערע לטען אין העלפֿע פֿאָל-
 פֿונען וויד דו יודישע אונסמיטציעס
 און אינער שטערט האבען דערמקט
 פֿע אפֿיגע דעם געדאנק דאס עס
 איהר נעקעמס מערען פאר דער א-
 גערנהונג פֿון דו יודישע אונספֿ-
 פֿוציעס דורכ'ן מאנספראט.
 אויך וויל ווך ארויסשטען און דער
 פראגע אויבערהאן אויך העלט אז דו
 פראגע און פֿע אונז נישט אקפועל-
 פֿשום העל דער מאנספראט העט עס
 נישט שוין.
 יודישע אונסמיטציעס ווענען געבויט
 געהערען דורך דער יודישער געזעל-
 קערונג מיט גרויס מנה, פֿעל אונספֿ-
 פֿוציעס האבען אויסגעבויט דו אפֿער-
 קאנער יודען.
 פארהאט האבען יודען געבויט אפֿ-
 נענע אונסמיטציעס ?
 מען האט ווך צו יודען אין דו אל-
 געמינע — לעז נישט-יודישע — א-
 שטעלמען שלעכט געצויגען, יודישע
 קאנער אין דו שולען, יודישע קראג-
 קע און דו אפֿולאטעריקס האבען גע-
 האט אויסצושטעהן צרות רבות, אוי-
 מער דעם האט געשפּילט א רעל אויך
 דער רעליגיעזער און גאצונאלער מ-
 מענט.

די אלע פאגענעבענע גורמים ווען
אויך אל תיבטל. עס איז גענוג צו גע-
פאן די פאגליכע פאקטעס אין דער
האנד און אהער העט זיך פאגלען דע-
גאן דער אירעטלער, צושטעלעכענע
אין שולער זיין א געמיינעסע שולער
(מעסע) רעדעס און א קריסטלעכער
שולער האט דערשטאפן זיין יודישען

הפר) אד"ג.
אנברונעם צו האם ווען און דער
פרעס, מיר האבען גענוג צו זען
און צו קלענען אויפ'ן שטענשאכטער
גאטען.

הול' דן קרונקען-קאסע אינערדנע
ט קינדער-קעלטינע מזון דן יודישע
קינדער אנדערשיקען צום, מ'זל, העל
הן ס'זעהט אויס — און דעם צווא
טענלעכען פון דן קינדער נעמען העכט
פון אירעטל.

האם דער היגער מאנאסטראם אלס
געטריגט פארקערט-קירסטן פאר
מאנאסטערן, האבען אונזערע מערסט
נאכפארשן די פוחות ווערען געפירט
אויף דן פליצטע פון די יורישע דורכ

נעקער האט זי האבען געגעבן
אויסן פאר און און דער שול.
אויך האט געגעבן און און
מ' - קענען קענען און
דערשטעלן מ' - קענען
האל - נישט קענען

הענין דער בעצ'הונג צו די יודיש
קינדער.
אלץ נעמישע אנשטאלטען ווען
נאך נעוויסען.
נישט בעסער און עפער דער גור
האן די יודישע אנשטאלטען האט ווען
אונזערע צענטען דורך די קאמונאלע פאר
נאכע און האבען נעמאלס בלייבן

(א) בילדער.

שוין 16 יקרה חי און האב
 מנס איהם נישט געהאט געזעהן
 אלס בבור און ביה"ט און ער
 ווילנעל, געפן שטרענג רעליגיעז,
 שטרענגער סטמוד, געזעסן סגן און
 נאכט און געקערנט, למעט קיין אים
 ריג הארם נישט ארויסגעקערט, שטענ
 דונ און ער געזעהן געשראמט, פאר
 פוהען אין הונעל וואסן, תמוד הא
 גען וועג אויסגעלעזטע צווינגן סתם
 נע געקוקט, נעקומט, און ער האט עפ
 אן מידענד אונד פערלויבונג

שפוטער האב איך מ'האט געקוקט
 א האלב יאהר נאך דער חתונה זי
 נער אויסגעפוטט גער נישט צום דער
 קינדער, קיין זכר נישט געבליבן
 זינע אויסגעלאזט און געלערנער
 אויגען. ער האט מיר נישט דערקעגן
 און ער איז גאנץ געבליבן פערט
 געקוקט דאס מיר.
 יענע האב האב איך איהם חור
 נאך 15 יאהר געשריטען, אבער אל
 האב מיר שוין נישט געקאנט געהער
 שוין און געמוזט צו איהם צוגעה
 כאטש און דער גאנצער איהם גוט א
 קוקען. און זינע אויגען אפגעחור
 געשטאנען און ער זיינען א האר
 פרושטער. ערלעכ האבן געמוזט.

FELCZER W. DOBROT SZYON
Nowy Rynek 5, tel. 903.

Druck R. BOCLAN aleja 6